

2. Kokun O.M. Psikhologiya profesiynogo stanovlennya suchasnogo fakhivtsya: Monografiya / O.M. Kokun. – K.: DP "Inform.-analit. agenstvo", 2012. – 200 s.
3. Rubinshteyn S. L. Osnovy obshchey psikhologii : v 2-kh t. / Akad. ped. nauk SSSR. - M. : Pedagogika, 1989. – 253 s.
4. Savchenko T. L. Geneza terminu «samozdiysnennya osobistosti» ta rol uvagi u tsomu protsesi. Aktualni problemi psikhologii: Zbirnik naukovikh prats Institutu psikhologii imeni G.S. Kostyuka NAPN Ukraini. Tom V: Psikhofiziologiya. Psikhologiya pratsi. Yeksperimentalna psikhologiya. – Vipusk 13. – K.: “DP Inform.-analit. agentstvo”, 2013. – S. 251-257.

Savchenko T.L. Professional self-fulfilment of schools’ teachers . The paper are considered the basic aspects of professional self-fulfilment of schools’ teachers. We are presented the results of experimental researches that demonstrate features of professional self-fulfilment of teachers of different age and level of qualification. The indexes of professional self-fulfilment were determined in research, including outwardly professional and into professional constituents, motivation of professional activity and determination of level of self-efficiency.

Keywords: professional self-fulfilment, professional activity of teachers, outwardly professional level, inwardly professional level, motivation of professional activity, self-efficiency.

Сердюк Л. З., Соколюк А. О.

ПОЛІВАЛЕНТНІСТЬ ПРОФЕСІЙНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Сердюк Л. З., Соколюк А. О. Полівалентність професійної спрямованості майбутніх психологів. У статті розкрито зміст і структуру професійної спрямованості майбутніх фахівців на етапі навчання у ВНЗ. На основі емпіричного дослідження виявлено чинники, які впливають на валентність професійної спрямованості особистості. Визначено чинники формування професійної спрямованості студентів-психологів, що навчаються за програмами підготовки та перепідготовки фахівців.

Ключові слова: професійна спрямованість, полівалентність професійної спрямованості, мотиви вибору професії, мотиви навчання, синергія.

Сердюк Л. З., Соколюк А. О. Полівалентность профессиональной направленности будущих психологов. В статье раскрыто содержание и структуру профессиональной направленности будущих специалистов на этапе учебы в ВУЗе. На основе эмпирического исследования выявлены факторы, влияющие на валентность профессиональной направленности личности. Определены факторы формирования профессиональной направленности студентов-психологов, которые учатся за программами подготовки и переподготовки специалистов.

Ключевые слова: профессиональная направленность, полівалентность профессиональной направленности, мотивы выбора профессии, мотивы учебы, синергия.

Постановка проблеми. Успішність професійного становлення майбутніх фахівців на етапі навчання у ВНЗ значною мірою визнається професійною спрямованістю особистості.

Професійна спрямованість особистості – це сукупність мотиваційних утворень (інтересів, потреб, нахилів, прагнень та ін.), пов'язаних із майбутньою професійною діяльністю людини та факторів, що впливають на вибір професії, зокрема прагнення працювати в майбутньому за обраною професією та задоволеність нею. Саме цим і обумовлена полівалентність професійної спрямованості студентів як системного мотиваційно-смыслового утворення особистості, детермінованого впливом безлічі чинників: пізнавальних мотивів, мотивів вибору професії, організацією учбово-професійної діяльності, образу професіонала та професійного майбутнього, рівнем сформованості професійно важливих якостей особистості тощо.

Незважаючи на значний інтерес до предмету дослідження, проблема виявлення чинників, які впливають на валентність професійної спрямованості залишається не достатньо вивченою.

Вихідні передумови. Аналіз досліджень проблеми професійної спрямованості особистості [1, 2, 8, 9 та ін.] дозволив визначити *професійну спрямованість* як інтегральне утворення, яке характеризується предметом професійної спрямованості, яким є, передусім, обрана професія, видами мотивів професійної діяльності, силою (рівнем) сформованості спрямованості, що проявляється в ступені вираженості прагнення до оволодіння професією і бажанням працювати в майбутньому за обраним фахом; знаком спрямованості, що виражається в задоволеності-незадоволеності людиною обраною професією.

Відомо, що будь-яка діяльність людини є полімотивованою. Повною мірою це стосується і студентів, мотивація навчання яких відноситься до учбово-професійної, оскільки зумовлена необхідністю зміни пізнавальної мотивації на професійну та трансформацією особистості студента в особистість професіонала.

Під полівалентною професійною спрямованістю ми розуміємо системне мотиваційно-смыслове утворення, що характеризується позитивною чи негативною спрямованістю особистості на оцінку та оволодіння майбутньою професійною діяльністю.

Мета дослідження – визначити чинники формування професійної спрямованості студентів-психологів, що навчаються за програмами підготовки та перепідготовки та полівалентності професійної спрямованості.

Ґрунтуючись на здійсненому аналізі наукових робіт [2, 3, 4, 6, 7, 8 та ін.], пов'язаних із вивченням проблеми професійного становлення майбутніх фахівців, ми пропонуємо таку структуру професійної спрямованості: мотиви вибору професії, осмисленість вибору професії, обумовленість вибору професії особистісними особливостями, узгодженість життєвих цілей та мотивів вибору професії, адекватність сформованості образу професіонала, професійного майбутнього та ін.

Значна роль у формуванні професійної спрямованості та важливим етапом розвитку особистості належить професійному самовизначенню, яке визначається комплексом факторів: соціально-економічними умовами, міжособистісними взаєминами, віковими особливостями, ситуативними чинниками, але провідне значення в професійному самовизначенні належить самій особистості, її активності, відповідальності за своє становлення. Професійне самовизначення сприяє

ефективному і максимально продуктивному професійному розвитку і є важливим чинником самореалізації особистості, зокрема в конкретній професії.

М. С. Пряхников запропонував таку змістовно-процесуальну модель професійного самовизначення [9]:

1. Усвідомлення цінності суспільно-корисної праці і необхідності професійної підготовки (ціннісно-моральна основа самовизначення);
2. Орієнтація в соціально-економічній ситуації і прогнозування престижності обраної професії;
3. Загальна орієнтація у світі професійної діяльності та виділення професійної мети-мрії;
4. Визначення близьких професійних цілей як етапів і шляхів до віддаленої мети;
5. Інформованість про професії і спеціальності, відповідні професійні навчальні заклади і місця працевлаштування;
7. Уявлення про перешкоди, що ускладнюють досягнення професійних цілей, а також знання своїх переваг, що сприяють реалізації намічених планів і перспектив;
8. Наявність системи резервних варіантів вибору на випадок невдачі за основним варіантом самовизначення;
9. Початок практичної реалізації особистої професійної перспективи і постійне корегування намічених планів за принципом зворотного зв'язку.

Поняття «самовизначення» І. С. Коном пов'язує з процесами «пошуків себе», «відкриття Я», соціального і морального дозрівання, які мають світоглядний сенс і «виразно соціальний зміст» [5].

Згідно з І.С. Коном, проблема професійного самовизначення особистості, представлена у трьох головних аспектах: як проблема самореалізації особистості; як проблема вибору і прийняття рішень; як проблема адаптації.

Мотивація професійного вибору має свої особливості й може бути представлена у такий спосіб: 1) спрямованість діяльності на інших людей, пов'язана з турботою, інтересом, сприянням розвитку її особистості і максимальною її самоактуалізацією; 2) спрямованість на себе, пов'язана з потребою у самовдосконаленні та самореалізації; 3) спрямованість на предметну сторону професії [4].

Основу мотивів професійної діяльності особистості, як відомо, складають її потреби, особистісні якості, ціннісні та смисложиттєві орієнтації.

За даними інтернет-портала trud.gov.ua основними мотивами вибору професії молоддю є: престижність професії; високооплачуваність; умови праці; доступність навчання; бажання батьків; приклад інших людей тощо. Проте, основним чинником вибору професії все ж є інтерес до професії, до її змісту, схильність до виконання відповідної професійної діяльності, що є одним із найбільш істотних мотивів, через який слід вибирати собі професію.

Безумовно, важливе значення у формування професійної спрямованості особистості мають умови та особливості організації професійної підготовки студентів. Згідно з дослідженнями Н. Л. Коломінського, у майбутніх фахівців на початку оволодіння фахом виникає емоційне ототожнення себе з професією,

що стає підґрунтям упевненості у своїй здатності оволодіти професією [4]. Однак частим недоліком підготовки майбутніх студентів, з позиції забезпечення їхньої професійної ідентифікації, є недостатня структурно-системна узгодженість навчальної інформації з професійними функціями майбутнього фахівця.

Виклад методики і результатів досліджень. Відповідно визначеній структурі професійної спрямованості, у дослідженні використовувалися такі психодіагностичні методики: методика діагностики рівня професійної спрямованості Т. Д. Дубовицької; методика вивчення мотивації навчання у ВНЗ Т. І. Ільїної; методика «Мотиви вибору професії» (Р. В. Овчарова); методика визначення основних мотивів вибору професії (Є. М. Павлутенкова); методика дослідження самоставлення С. Р. Пантілеєва; методика «СЖО» (адаптована Д. О. Леонтьєвим). Статистичний аналіз даних здійснювався за допомогою комп'ютерної програми SPSS 19.

У дослідженні взяли участь 40 студентів, що навчаються за програмою перепідготовки за спеціальністю «Психологія» та 45 студентів 4 і 5 курсу денної форми навчання цієї ж спеціальності.

Аналіз отриманих емпіричних даних переконливо свідчить про суттєві відмінності стосовно осмисленості життєвої перспективи та смисложитєвих орієнтацій у студентів «І освіти» та «ІІ освіти», що здобувають фах психолога (рис. 1). Такі відмінності характеризують студентів, що здобувають «ІІ освіту», як більш цілеспрямованих, вибір професії у них характеризується більшою осмисленістю, процес життя сприймається як цікавий, емоційно насичений і наповнений змістом, в особистісному плані студенти відзначаються як такі, що мають достатню свободу вибору, щоб побудувати своє життя у відповідності зі своїми цілями і планами. У студентів «І освіти» вищим є лише показник «локус контролю – життя», що виражає їхню переконаність у здатності контролювати своє життя, вільно приймати і втілювати у життя свої рішення.

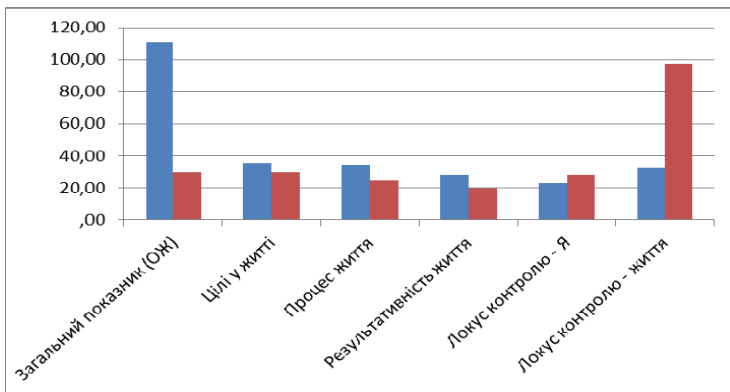

Рис. 1. Вираженість смисложитєвих орієнтацій у студентів-психологів

Примітка: 1-й стовпчик – студенти «ІІ вищої освіти»,

2-й стовпчик – студенти «І вищої освіти»

Мотиви вибору професії також мають певні відмінності у студентів виділених груп (рис.2). Зокрема, у студентів, що здобувають другу освіту, серед мотивів вибору професії переважають пізнавальні, творчі, індивідуально-значимі мотиви. Суттєво вищою у них є показники професійної спрямованості особистості.

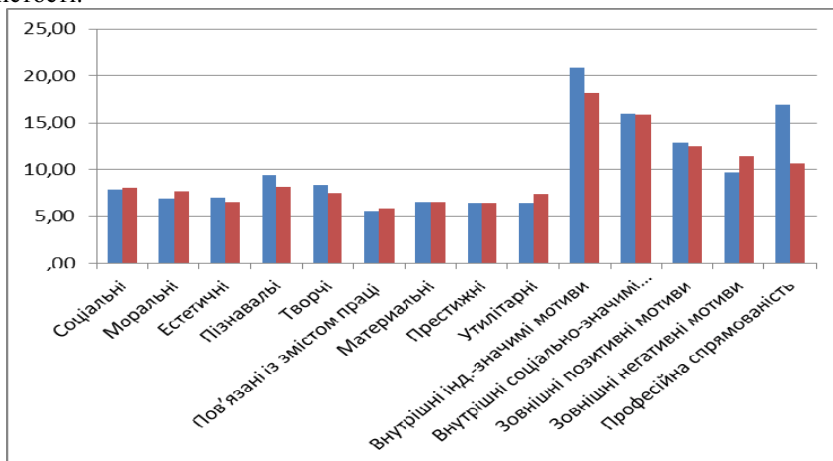

Рис.2. Вираженість мотивів вибору професії та професійної спрямованості у студентів-психологів

Примітка: 1-й стовпчик – студенти «II вищої освіти»;
2-й стовпчик – студенти «I вищої освіти»

Загалом статистично значимі відмінності виявлено за показниками «загальний показник осмисленості життя», «локус контролю-Я», «локус контролю-життя», «мотив здобування знань», «професійна спрямованість» (дані наведені в таблиці 1).

Таблиця 1

Статистичні відмінності показників за Т-критерієм Стьюдента

Показники / Критичні значення	F	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)
Загальний показник осмисленості життя	3,7	,05	18,4	35	,001
			19,5	28,01	,001
Локус контролю-Я	8,8	,001	-2,7	35	,05
			-2,6	23,4	,05
Локус контролю-життя	13,3	,001	-14,7	35	,001
			-13,8	19,1	,001
Мотив здобування знань	3,4	,05	1,8	35	,05
			1,7	25,7	,05
Професійна спрямованість	19,3	,001	4,01	35	,001
			3,8	20,5	,001

Аналіз кореляційних зв'язків професійної спрямованості студентів із показниками смислової сфери, мотивів вибору професії та мотивів навчання показав (результати наведені в табл. 2), що високі значення професійної спрямованості студентів обумовлені такими їхніми якостями як: цілеспрямованість, осмисленість життєвих і професійного виборів, емоційною насиченістю і наповненістю змістом значимих подій життя, задоволеність самореалізацією, здатністю до самоконтролю своїх цілей і планів, орієнтацією у виборі професії на задоволення естетичних, пізнавальних, творчих потреб, індивідуально-значимих потреб і мотивів.

Таблиця 2

Взаємозв'язок професійної спрямованості студентів із показниками смислоттєвих орієнтацій, мотивів вибору професії та мотивів навчання

	Загальний показник осмисленості життя	Цілі у житті	Процес життя	Результативність життя	Естетичні мотиви	Пізнавальні мотиви	Творчі мотиви	Внутрішні інд.-значимі мотиви	Внутрішні соціально-значимі мотиви	Мотив оволодіння професією
Професійна спрямованість	,65**	,77**	,67**	,67**	,42*	,68**	,45**	,66**	,39*	,59**

Як видно із наведених даних, професійна спрямованість пов'язана з наявністю та рефлексією особистості цілей у майбутньому, які надають життю осмисленість, спрямованість і часову перспективу; відчуттям продуктивності, осмисленості та задоволеності власним життям; орієнтацією при виборі професії на естетичне задоволення в професійній діяльності, задоволення пізнавальних та творчих потреб; внутрішніми індивідуально-значимими та соціально-значимими мотивами.

Із результатів кореляційного аналізу, що містяться в таблиці 3 (наведено лише значимі зв'язки), видно що професійна спрямованість студентів забезпечується стійкими смисловими утвореннями особистості, які мають синергетичну основу взаємодії.

На основі проведення факторного аналізу у структурі професійної спрямованості студентів було виділено 5 факторів, внесок яких у загальну дисперсію даних становить 73 % (результати наведені в табл. 4).

Така характеристика факторів дає пояснення структури та генези професійної спрямованості майбутніх фахівців. Аналізуючи фактори, що позитивно та негативно впливають на професійну спрямованість студентів, слід зазначити, що *позитивний* вплив має дія синергії смислотвірних мотивів, життєвих цілей та якостей самодетермінованої особистості, в основі яких творча спрямованість особистості, самокерівництво, прагнення до саморозвитку, високого статусного положення в соціальних контактах, прагнення до пізнання та новизни.

**Взаємозв'язок смисложиттєвих орієнтацій студентів
із показниками мотивів вибору професії та мотивів навчання**

		Смисложиттєві орієнтації				
		Загальний показник ОЖ	Цілі у житті	Процес життя	Результативність життя	Локус контролю-Я
Мотиви вибору професії	Внутрішні індивід.-значимі мотиви	,43*	,68**	,62**	,54**	,48*
	Внутрішні соціально-значимі мотиви	0,23	,55**	,41*	0,26	,46**
	Зовнішні позитивні мотиви	0,17	,39*	,36*	0,31	0,31
	Соціальні	0,08	,36*	0,26	0,18	0,23
	Естетичні	0,26	,57**	,46**	,54**	,55**
	Пізнавальні	,46**	,55**	,58**	,59**	0,28
	Творчі	0,32	,48**	,55**	,48**	,37*
	Матеріальні	0,07	0,19	0,1	,35*	0,22
Мотиви навчання	Здобування знань	,36*	,38*	0,3	,39*	,48*
	Оволодіння професією	,38*	,56**	,34*	,41*	,46**
	Отримання диплома	-0,07	-0,13	0,04	0,05	0,31

Таблиця 4

Фактори формування професійної спрямованості студентів

№	Факт. на-вант.	Фактори, що позитивно впливають	Факт. на-вант.	Фактори, що негативно впливають
1	23,8%	Моральні мотиви (0,77), результативність життя (0,76), процес життя (0,76), цілі у житті (0,67), самокерівництво (0,72), самоцінність (0,66), соціальні мотиви (0,63), творчі мотиви (0,61), внутрішні соціально-значимі мотиви (0,58), самовпевненість (0,55), зовнішні позитивні мотиви (0,51), пізнавальні мотиви (0,53).	28,8%	Закритість (-0,64), самовпевненість (0,56), самокерівництво (0,54).
2	18,9%	Локус контролю життя (0,69), утилітарні мотиви (0,63), Внутрішня конфліктність (0,62), зовнішні негативні мотиви (0,61).	15,2%	Відзеркалене самоставлення (-0,64), самоцінність (0,54), самоприйняття (-0,48), самопривязаність (0,47).
3	13,5%	Естетичні мотиви (0,68), відзеркалене самоставлення (0,61), локус-контролю-Я (0,59), мотив отримання диплома (0,54), внутрішні соціально-значимі мотиви (0,53).	10,8%	Внутрішня конфліктність (-0,54), самозвинувачення (-0,52).
4	8,9%	Мотиви престижу (0,54), закритість (0,51).	10,45%	Мотив оволодіння професією (-0,58), мотив отримання диплома (0,64).
5	7,8%	Самопривязаність (0,58), самозвинувачування (0,43).	8,5%	Матеріальні мотиви (0,69), та мотиви престижу (0,73).

Фактори, що *негативно* впливають на формування професійної спрямованості зумовлені різними обставинами життя, рекомендаціями батьків щодо вибору фаху, низькою рефлексією життєвих цілей, ригідністю вольових та особистісних якостей, що призводить до психоемоційного дискомфорту, внутрішньої конфліктності в структурі ставлень особистості, низького задоволення навчанням тощо.

Висновки. Полівалентна професійна спрямованість – системне мотиваційно-смісловне утворення особистості, яке забезпечується синергією смислотвірних мотивів, мотивів вибору професії, життєвих цілей та якостей творчо спрямованої, орієнтованої на саморозвиток особистості, здатної до самокерівництва в реалізації своїх планів та в соціальних контактах.

Негативний вплив на формування професійної спрямованості створюють фактори, зумовлені різними обставинами життя, несамостійністю рішень у виборі фаху, низькою рефлексією життєвих цілей, перспективи майбутнього, ригідністю вольових та особистісних якостей, внутрішньою конфліктністю в структурі ставлень особистості, низьким задоволенням навчанням тощо.

Основними структурними компонентами професійної спрямованості є професійна мотивація, образ професійного майбутнього, професійно значимі особистісні якості та образ майбутнього професіонала.

Емпіричне дослідження показало, що рівень професійної спрямованості суттєво вищий у студентів, що освоюють спеціальність «Психологія» як другу вищу освіту, порівняно зі студентами «першої освіти», що обумовлюється більшою вираженою у них цілеспрямованістю, осмисленістю, самостійністю, рефлексією своїх цілей і можливостей при виборі професії, орієнтацією при виборі професії на естетичне задоволення в майбутній професійній діяльності, задоволення пізнавальних та творчих потреб, внутрішніх індивідуально-значимих мотивів.

Перспективи подальших досліджень полягають у детальному вивченні чинників полівалентності професійної мотивації та особливостей її формування майбутніх у фахівців залежно від курсу навчання та обраної спеціальності.

Список використаних джерел

1. Вербицкий А. А. Формирование познавательной и профессиональной мотивации /А. А. Вербицкий, Т. А. Платонова. – М.: НИИВШ, вып.3, 1986. – 40 с.
2. Дьяченко М. И. Психология высшей школы / М. И. Дьяченко, Л. А. Кандыбович. – Минск: Изд-во БГУ, 1981. – 383с.
3. Климов Е.А. Психология профессионала / Е. А. Климов. – М.: Издательство «Институт практической психологии», Воронеж: НПО «МО-ДЭК», 1996. – 400 с.
4. Коломінський Н. Л. Психологія педагогічного менеджменту : Навч. посібник для студ. навч. закладів, керівників установ освіти, психологів, педагогів / Н. Л. Коломінський // Академія управління персоналом; Український ін-т підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти. – К., 1996. – 176 с.

5. Кон И. С. Психология ранней юности /И. С. Кон. – М.: Просвещение, 1989. – 254 с.
6. Леонтьев В. Г. Мотив как интегральный побудитель и регулятор деятельности /В. Г. Леонтьев, С. А. Банков // Мотивация учебной деятельности. – Новосибирск, 1983. – С. 40-48.
7. Леонтьев Д. А. Личностный потенциал как основа самодетерминации /Д. А. Леонтьев // Ученые записки кафедры общей психологии МГУ /под общ. ред. Б. С. Братуся, Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2002. – Вып. 1.– С. 56-65.
8. Научитель Е. Д. Адаптация студента в ВУЗе / Е. Д. Научитель // Практична психология та соціальна робота. – 2001. – №7. – С. 15–27.
9. Пряжников, Н. С. Психология труда и человеческого достоинства / Н. С. Пряжников, Е. Ю. Пряжникова. – 3-е изд. – М.: Академия, 2005. – 480 с.

Spisok vikoristanih dzherel

1. Verbickij A. A. Formirovanie poznavatel'noj i professional'noj motivacii /A. A. Verbickij, T. A. Platonova. – М.: NIIVSh, vyp.Z, 1986. – 40s.
2. D'jachenko M.I. Psihologija vysshej shkoly / M. I. D'jachenko, L. A. Kandybovich. – Minsk: Izd-vo BGU, 1981. – 383s.
3. Klimov E.A. Psihologija professionala / E. A. Klimov. – М.: Izdatel'stvo «Institut prakticheskoj psihologii», Voronezh: NPO «МО-DJeK», 1996. –400 s.
4. Kolomins'kij N. L. Psihologija pedagogičnogo menedzhmentu : Navch. posibnik dlja stud. navch. zakladiv, kerivnikiv ustanov osviti, psihologiv, pedagogiv /N. L. Kolomins'kij // Akademija upravlinnja personalom; Ukraїn's'kij in-t pidvishhennja kvalifikacii kerivnih kadriv osviti. – K., 1996. – 176 s.
5. Kon I. S. Psihologija rannej junosti /I. S. Kon. – М.: Prosveshhenie, 1989. – 254 s.
6. Leont'ev V. G. Motiv kak integral'nyj pobuditel' i reguljator dejatel'nosti /V. G. Leont'ev, S. A. Bankov // Motivacija uchebnoj dejatel'nosti. – Novosibirsk, 1983. – S. 40-48.
7. Leont'ev D. A. Lichnostnyj potencial kak osnova samodeterminacii /D. A. Leont'ev // Uchenye zapiski kafedry obshhej psihologii MGU /pod obshh. red. B. S. Bratusja, D. A. Leont'eva. – М.: Smysl, 2002. – Vyp. 1.– S. 56-65.
8. Nauchitel' E.D. Adaptacija studenta v VUZe / E. D. Nauchitel' // Praktična psihologija ta social'na robota. – 2001. – №7. – S. 15–27.
9. Prjazhnikov, N. S. Psihologija truda i chelovecheskogo dostoinstva / N.S. Prjazhnikov, E. Ju. Prjazhnikova. – 3-e izd. – М.: Akademija, 2005. – 480 s.

Serdyuk L. Z., Sokolyuk A. O. Multivalency of future psychologists' professional orientation. The paper describes the content and structure of professional orientations of future specialists during their university training. The factors are revealed that influence on valence of person's professional orientation.

It was determined that a multivalent professional orientation is a personal complex motivational and semantic formation that is supported by synergy of meaning-making motives, motives for

career choices, life goals and qualities of creatively directed, self-oriented personality who is capable to be self-guided to implement own plans and to perform social contacts.

It was found out that positive influence on students' professional orientation formation is achieved due to synergy of meaning-making motives, life goals and personality traits based on creativity, self-guidance, desires for self-development, a high-status position at social contacts, pursuit of knowledge; negative impact is created by factors stipulated by lack of independence at decision-making for profession choosing, by weak self-analysis over life goals and own abilities, by rigidity of will and personality traits, by presence of an internal conflict in the structure of personal attitudes, by low satisfaction with studies, etc.

The presented empirical research shows that the level of professional orientation is significantly higher for students who learn "Psychology" speciality as a second speciality in comparison with students obtaining the first university degree; this fact is due to more expressed by such students of purposefulness, meaningfulness, autonomy, deeper reflection over their goals and abilities during profession choosing, their focusing on internal individually significant motives.

Key word: professional orientation, multivalency of professional orientation, motives for profession choosing, academic motivation, synergy.

Чайка Г.В.

ОСОБЛИВОСТІ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ ОСІБ, ЩО ЗЛОВЖИВАЮТЬ КОМП'ЮТЕРНИМИ ІГРАМИ

Чайка Г.В. Особливості ціннісних орієнтацій осіб, що зловживають комп'ютерними іграми. В статті розглядається динаміка системи ціннісних орієнтацій сучасної молоді під впливом нових інформаційних технологій. Показано, що крім вікового аспекту, на розвиток, зміну сталої системи ціннісних орієнтацій впливають зміни у соціокультурному оточенні. Інформаційне суспільство і розвиток нових комп'ютерних технологій сприяли формуванню цілої низки нових субкультурних явищ, що відбивається й на системі ціннісних орієнтацій геймерів. Описане експериментальне дослідження, в якому порівнювалися системи ціннісних орієнтацій осіб, що зловживають комп'ютерними іграми, та тих, хто ставиться до ігор спокійно.

Ключові слова: система ціннісних орієнтацій, самоорганізація систем, геймери, комп'ютерні ігри

Чайка Г.В. Особенности ценностных ориентаций лиц, которые злоупотребляют компьютерными играми. В статье рассматривается динамика системы ценностных ориентаций современной молодежи под влиянием новых информационных технологий. Показано, что кроме возрастного аспекта, на развитие, изменение постоянной системы ценностных ориентаций влияют изменения в социокультурном окружении. Информационное общество и развитие новых компьютерных технологий способствовали формированию целого ряда новых субкультурных явлений, что отражается и в системе ценностных ориентаций геймеров. Описано экспериментальное исследование, в котором сравнивались системы ценностных ориентаций лиц, злоупотребляющих компьютерными играми, и тех, кто относится к играм спокойно.

Ключевые слова: система ценностных ориентаций, самоорганизация системы, геймеры, компьютерные игры.

Актуальність дослідження. Система ціннісних орієнтацій формується й розвивається зі зростанням та розвитком індивіда. Особистість, являючи собою динамічну систему, знаходиться в стані безперервної зміни і розвитку. У процесі такого особистісного становлення поступово все більшого значення набу-